Trafikförvaltningen
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Strategisk utveckling
Affärsutveckling

Handläggare
Mats Ellman
08-686 15 97
mats.ellman@sll.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-04-24

Trafiknämnden

Ärende
TN 2018-0463

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Avgiftsfri kollektivtrafik för ungdomar under sommarlovet

Ärendebeskrivning

Regering och riksdag har beslutat att ett statligt stöd på 350 miljoner kronor per år införs 2018–2020 för att ge bidrag till finansiering av avgiftsfri kollektivtrafik för skolungdomar under sommarlovet. Målgruppen är skolungdomar som respektive vårtermin lämnar antingen årskurserna 6–9 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan eller år 1 och 2 i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. För Stockholms län berörs ca 157 000 personer.

När regeringen beslutar att fastställa förslaget till förordning väntar stora utmaningar för trafikförvaltningen med att kunna verkställa förordningen i tid till sommarlovet.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande samt nedanstående underlag.

- Föreslagen Förordning om stöd för att främja fri kollektivtrafik för ungdomar
- PM till förslag till stödordning för om avgiftsfri kollektivtrafik för ungdomar (N2018/00192/SUBT)
- Sveriges kommuner och Landstings yttrande om Stöd för att främja fri kollektivtrafik för ungdomar (2018-02-19 - 18/0250)
- Trafikförvaltingens yttrande om stöd för att främja fri kollektivtrafik för ungdomar, 2018-03-20 (TN2018-0463)
- Brev till infrastrukturministern Tomas Enroth från trafiknämndens ordförande Kristoffer Tamsons (2018-04-11)
- Information från näringsdepartement om beredningen av satsningen på avgiftsfri kollektivtrafik för skolungdomar

Strategisk utveckling
Affärsutveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-04-24

Ärende
TN 2018-0463

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta att föreslå landstingsstyrelsen besluta att föreslå landstingsfullmäktige besluta

att ge trafiknämnden i uppdrag att påbörja förberedelser för administration och distribution i enlighet med vad som framgår av detta tjänsteutlåtande.

att införa avgiftsfri kollektivtrafik för ungdomar enligt föreslagen förordning.

Förslag och motivering

Sammanfattning

Trafikförvaltningen i Stockholms läns landsting ställer sig positiva till regeringens initiativ om stöd för att främja avgiftsfri kollektivtrafik för ungdomar i vissa åldrar under sommarlovet. Trafikförvaltningen Stockholms läns landsting ser samtidigt utmaningar med den praktiska hanteringen av de avgiftsfria biljetterna.

Det är respektive kommun som har kännedom om vilka elever som är berättigade till förmånen och överlämna den informationen till trafikförvaltningen. Trafikförvaltningen ansvarar sedan för utskick av biljett och vilket regelverk som gäller för resandet.

Det är inte okomplicerat att distribuera biljetter till alla ungdomar, när dessa är identifierade, med kort varsel. Nya rutiner behöver etableras kring distribution liksom omfattande förväntad kundtjänsthantering.

Bakgrund

Regering och riksdag har beslutat att ett statligt stöd på 350 miljoner kronor per år införs 2018–2020 för att ge bidrag till finansiering av avgiftsfri kollektivtrafik för skolungdomar under sommarlovet. Målgruppen är skolungdomar som respektive vårtermin lämnar antingen årskurserna 6–9 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan eller år 1 och 2 i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

Förordningen som bland annat anger förutsättningarna för vem som får söka bidrag och bidragets storlek bereds nu slutligt inom Regeringskansliet efter det att ett förslag till förordning under vintern remitterats. Regeringen kommer

inom kort att fatta ett slutligt beslut om förordningens utformning. Om regeringen, enligt uppgift, väntar med att besluta om sådan förordning till tidigast den 26 april och att det därefter väntas ta ytterligare fyra veckor innan förordningen träder i kraft innebär det att den tid som återstår för administration och distribution ytterst begränsad.

Vissa grundläggande förutsättningar kan redan nu klarläggas.

- Bidraget ska skapa förutsättningar för att erbjuda alla skolungdomar i den ovan nämnda åldersgruppen och ska även innefatta elever i specialskolan som lämnar årskurs 10.
- Regeringen överlåter till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna att i samråd med övriga berörda parter i länet avgöra, i tid och omfattning, vad som i respektive län ska utgöra avgiftsfri kollektivtrafik.
- Det finns inget som hindrar regionala kollektivtrafikmyndigheterna att erbjuda målgruppen lösningar som inom ramen för bidragets avgränsningar skapar förutsättningar för exempelvis ungdomar med färdtjänsttillstånd att resa avgiftsfritt med kollektivtrafik. Det kan till exempel gälla att utnyttja kollektivtrafik bl.a. genom att medföljande (ledsagare) också får resa avgiftsfritt.
- Bidraget får sökas av regionala kollektivtrafikmyndigheter.
- En ansökan ska skickas till Trafikverket som prövar ansökan och betalar ut bidraget.
- Trafikverket kommer att lämna information om vilka uppgifter som behöver lämnas för att ansökan ska kunna prövas.
- Trafikverket kommer att ges i uppdrag att följa upp och analysera satsningen för 2018. Utifrån Trafikverkets analys kan därefter vid behov justeringar av förordningen att göras.

Av den totala satsningen på 350 mnkr kommer Trafikverket disponera 2 mnkr för administration och uppföljning. Resterande 348 mnkr fördelas enligt nedan beräknat på antal personer som är berättigade till en avgiftsfri sommarlovsbiljett.

Län	Procent	Kronor
Blekinge län	1,6%	5 568 000
Dalarnas län	2,9%	10 092 000
Gotlands län	0,5%	1 740 000
Gävleborgs län	2,9%	10 092 000
Hallands län	3,4%	11 832 000

Jämtlands län	1,3%	4 524 000
Jönköpings län	3,8%	13 224 000
Kalmar län	2,4%	8 352 000
Kronobergs län	2,1%	7 308 000
Norrbottens län	2,4%	8 352 000
Skåne län	13,0%	45 240 000
Stockholms län	22,6%	78 648 000
Södermanlands län	3,0%	10 440 000
Uppsala län	3,6%	12 528 000
Värmlands län	2,7%	9 396 000
Västerbottens län	2,6%	9 048 000
Västernorrlands län	2,5%	8 700 000
Västmanlands län	2,7%	9 396 000
Västra Götalands län	16,5%	57 420 000
Örebro län	3,0%	10 440 000
Östergötlands län	4,5%	15 660 000

Överväganden och motivering

Trafikförvaltningen i Stockholms läns landsting ställer sig positiva till regeringens initiativ om stöd för att främja avgiftsfri kollektivtrafik för ungdomar i vissa åldrar under sommarlovet. Trafikförvaltningen har yttrat sig om den remiss som näringsdepartementet skickat ut. I yttrandet har trafikförvaltningen bland annat påtalat risker givet den korta tiden för ett genomförande, efter beslut, för ett lyckosamt genomförande samt föreslagit att ansvar för administration av biljetter som att ansökan om bidrag ges länets kommuner.

Ekonomiska konsekvenser

All kollektivtrafik i Stockholms län är därtill upphandlad med olika avtalsmodeller, där en del avtal baseras på incitament att antalet resenärer ska öka. Ett beslut i enlighet med föreslagen förordning kan därför komma att innebära en ökad ersättning från trafikförvaltningen till trafikutövaren, och kan därmed ge nya förutsättningar för det avtalade samarbetet. Vid ett stort ökat resande kan också befintliga turer behöva förstärkas, något som också kan innebära en ökad kostnad. Även nya resandemönster och beteenden kan behöva hanteras. Det är svårt att räkna på den totala kostnaden av införandet.

Det är inte heller okomplicerat att få ut biljetter till alla ungdomar, när dessa är identifierade, med kort varsel. Nya rutiner behöver etableras kring distribution liksom omfattande förväntad kundtjänsthantering med okända eventuella kostnadsökningar.

Under perioden maj-juli 2017 sålde trafikförvaltningen ca 32 800 stycken *Fritidsbiljett-90 dagar* och ca 9 200 *Fritidsbiljett-120 dagar* till ett totalt värde av ca 28 miljoner kronor. Fritidsbiljetten är den biljett som bedöms mest lika en avgiftsfri sommarlovsbiljett.

Fritidsbiljetten gäller måndag-fredag mellan klockan 16:00 och 04:30. Lördagar, söndagar, helgdagar och under skollov gäller biljetten dygnet runt. Under sommaren gäller biljetten dygnet runt från den 1 juni till 31 augusti.

I enlighet med de beräkningar som gjorts av näringsdepartementet i samband med förslag om förordning indikeras det att trafikförvaltningen kan erhålla bidrag om ca 77-78 miljoner kronor förutsatt att avgiftsfri sommarlovsbiljett distribueras till estimerat antal, ca 157 000 personer. Biljetten kommer att kallas *Ungdomsbiljett 2018*.

Nedan återfinns en mycket grov uppskattning av ökade intäkter och ökade kostnader för trafikförvaltningen vid ett genomförande av föreslaget beslut.

Post	Mnkr.	Förklaring
Beräknad ersättning från staten	+78,6	500 kr x 157 000 elever
Intäktsbortfall	-28,0	Uteblivna intäkter från fritidsbiljett
Ökade incitamentskostnader	-2,0	Enligt avtal med trafikutövare
Estimerade produktionskostnader	-5,0	Administration och distribution
Netto	**+45,6**	

Riskbedömning
Den främsta risken med ett genomförande av avgiftsfria sommarlovsbiljetter är den att hinna genomföra detta i tid och på ett för alla inblandade smidigt sätt. Detta givet den korta förberedelsetid som föreligger och att någon fastställd förordningstext ännu inte kommit SL eller trafikförvaltningen till del.

Trafikförvaltningen menar att det finns praktiska utmaningar när det gäller verkställandet. Det är av stort vikt för trafikförvaltningen att ett genomförande blir lyckat och tas emot väl av allmänheten. Utmaningarna rör till exempel budgetprocessen, förutsättningar för trafikering, avtalsförhållanden med operatörer, administrationen och distributionen av biljetter.

Givet den korta tiden mellan fastställande av förordning och ett praktisk genomförande är risken överhängande att trafikförvaltningen eller länets kommuner inte, i tid, kommer klara av att administrera och distribuera avgiftsfria sommarlovsbiljetter till de individer som skulle vara berättigade enligt föreslagen förordning.

Konsekvenser för miljön
Några särskilda miljökonsekvenser är inte förknippade med ett genomförande av avgiftsfria sommarlovsbiljetter. Den distribution av kort som är nödvändig, vid beslut om att införa avgiftsfria sommarlovsbiljetter, kommer att ske på det sätt som har lägst miljöbelastning om så är möjligt givet den tid som finns till förfogande för administration och distribution.

Ungdomar som får möjlighet att resa med bussar och tåg i stället för att antingen bli skjutsade med bil till aktiviteter eller sommarjobb under sommarlovet, eller avstå från att vara med är positivt. Det ger ungdomarna större frihet samtidigt som resorna görs mera klimatsmart.

Sociala konsekvenser
Ett beslut om införande av avgiftsfria sommarlovsbiljetter i Stockholms län bedöms ha goda sociala konsekvenser. Avgiftsfria sommarlovsbiljetter till

utvalda grupper förväntas medföra en ökad rörlighet för ungdomar i länet utan särskild kostnad, något som kan antas minska utanförskap, särskilt för personer och familjer med ansträngd ekonomi.

Caroline Ottosson
Förvaltningschef

Fredrik Cavalli-Björkman
Trafikdirektör